

Сесілія Давідсан

ЖЫЦЬЦЁ і СЪМЕРЦЬ

Людзі прыяжджалі ў порт Лаўтэргорн на роварах ці на якім рухомым ламачы, што за некалькі сотняў здаюць у Фарасюньдзе. Яны шпацыравалі па каменных мастах і глядзелі на яхты. Гэтым разам іх было пяць. Месца бракавала, і яхты прышвартавалі ўздоўж берага бокам. Пачынаўся другі тыдзень жніўня, становілася цёпла, нават съякотна.

У насавой частцы навюткай яхты спала немаўлятка, маленъкі хлопчык з сусолкай у роце. Там, на ложку бацькоў, было найбольш прахалоды. Каб хлопчык не зваліўся з ложка, маці атуліла яго падушкамі і, на ўсялякі выпадак, заклада імі падлогу. Сусолка нэрвова гайдалася, калі хлопчык смактаў у съне. Прачынаючыся, ён альбо съмяяўся, альбо ванітаваў. На яхце, куды вока ні кінь, былі раскіданыя ручнікі ды ануchy.

На мосьце стаялі пустыя вазкі, і мінакі разумелі, што на яхтах ёсьць дзеци. Нехта з мінакоў лічыў, што браць немаўлят на ваду залішне съмелы ўчынак, іншыя меркавалі, што гэтым людзям проста не хапае праблемаў. Тата немаўляткі нацягнуў над ложкам нейкую посьцілку, але цень не выратоўваў ад съякоты. Посьцілка была акрапленая маленъкімі чорнымі мухамі, якіх аднекуль прыносіў вецер.

На лаўцы, дзе драмала маці, стаяла вядро з вадой. Калі прыгледзецца, у вядры можна было заўважыць маленъкую лодку з кары з пер'ем замест ветразя. Яна належала старэйшай сястры хлопчыка, які цяпер спаў. А сама дзяўчынка ляжала жыватом на мосьце непадалёк і вадзіла сачком па вадзе. Калі пыталіся, ці злавіла яна каго, адказвала, што вылавіла шмат марскіх конікаў. Калі прасілі паглядзець на іх, казала, што выпусціла іх назад у мора, бо там яны лепш пачуваюцца.

Маці спадзявалася, што хлопчык яшчэ хоць трохі пасыпіць. Ягоны сон быў блаславенънем, як і час, калі ён прачынаўся. Цікаўнасць хлопчыка ўзрастала з кожным днём, ён мог падоўгу ляжаць нерухома, назіраючы, як маці ўпраўлялася на міні-кухні. Тады яна распавядала яму пра ўсё, што робіць, да прыкладу, пра тое, як абірае бульбу. Альбо казала: “Я, вядома, марнатраўна стаўлюся да вады, так на яхце нельга рабіць!” Ці, шукаючы вяршкі ў лядоўні, папікала сябе: “Выпускаю холад зь лядоўні, ай-ай-ай!”

Бацька сядзеў на лаўцы ля адзінай будыніны тут, чырвонага рыбацкага дамка, дзе, за выняткам якой гадзіны ў суткі, ніколі нікога не было. Ён гуляў у тэтрыс на мабільным тэлефоне з той пары, як пасьля працяглай размовы раззвітаўся са сваім страхавым агентам. Толькі на гэтай лаўцы можна было пасярод дня знайсьці цену. Кожны раз, калі нехта заходзіў на мост, ён спыняў гульню й сачыў за мінакамі позіркам. Яму было цікава, колькі часу яны затрымаюцца каля ягонай яхты й колькі каля іншых. Ніколі не было так, каб яны праміналі яго-

ную яхту, не агледзеўшы яе. Некаторыя спыняліся і казалі нешта ягонай жонцы, штосьці накшталт: “Прыгожая лодка”. Глядзелі таксама і на ягоную жонку, і ён ня ведаў, што яго больш цешыла.

Бацька з дачкой пайшлі ўніз па супрацьлеглым беразе затокі, а яна пакаціла вазок да дамка лоцмана, што стаяў ля дарогі ў мэтрах ста ад порту. Учора ён убачыў аб’яву, што гэты маленъкі дамок з вапны адчынены для туристаў. Ён схадзіў туды і там увесь час згадваў пра жонку. Раніцай ён прапанаваў ёй наведаць дамок і сам-насам падумаць там трохі пра сябе: яму здавалася, што менавіта гэтым яна займалася, калі шукала спакою.

Яна асьцярожна перакаціла вазок праз парог. Калі паshanцуе, хлопчык яшчэ гадзіну пасыпіць. У дамку прахалоды было не нашмат болей, чым на вуліцы. Ля адной съянны стаяў комін, другая была з вакном, у якое глядзелася мора. З мэблі – толькі стол і два зэллікі. Яна прысела і паглядзела ў вакно. Унутраны порт быў утыканы мачтамі. Але самая высокія былі ў дзвіюхмачтавых караблёў, што гойдаліся зусім непадалёк. У зынешнім порце яна затрымала ўвагу на занядбаным пірсе, зь якога неяк увечары скочылі ў воду дзесятка два апранутых французскіх маладзёнаў. Легкавікі, пераважна дабітыя, раз-пораз пад'яжджалі да порту. Некаторыя тут жа разварочваліся і адразу ехалі назад, што яе раздражняла. Нешта было ў гэтым часе і гэтым месцы, што яна хацела запісаць у яшчэ цалкам пусты сыштак, які ляжаў на стале. Яе рукі выглядалі чорнымі на белай паперы. Але асадкі ў дамку не

было, а тая, што звычайна ляжала ў вазку, кудысьці зьнікла. Цытрынавы матылёк прысеў на шыбіну знадворку, яна пасунулася да яго бліжэй.

Дзяўчынка ішла па траве, што расла на камянях у чыстай вадзе. Падводныя скалы былі пляскатымі, па іх лёгка і далёка можна было зайсьці. Тут не было съмерці, начных немарасьцяў, а трава апынулася вельмі мяккай. Але калі яны з бацькам дайшли да канца рыфаў і паглядзелі за край, дзяўчо задрыжэла. Праз хвіліну бацька нырнуў у бездань, а яна стаяла нерухома і, стаіўшы дыханьне, чакала, пакуль зьявіцца ягоная галава. Вось яна, і з рота пырскае вада. Яна зас্মяялася. Ён ускінуў рукі і паклікаў яе. Але яна ня рушыла да яго, хоць і плавала, як рыба. Яна чакала, калі бацька вылезе наверх і пойдзе зь ёй па мяккай траве, якая паволі калыхалася пад вадой. Яна прагнула трymаць яго за руку, і кожны вечар, засынаючы, хацела начуць абяцаньне, што бацька ніколі не памрэ, але ён ніколі гэтага не абяцаў.

Тое самае было і з маці, якая не магла гэтага абяцаць. Яна тлумачыла, што ўсё жывое памірае, раней ці пазней, як бы жахліва гэта ні выглядала.

Матылёк зьнік, і яна згадала начны сон. Там, у сyne, яна зьбіралася заручыцца з чалавекам, якога наўрад ці калі сустракала, але які цьмяна бачыўся ёй худым і бляклым. Ён быў не жанаты. Ніхто ня ведаў, што ён падабаўся ёй, і сама яна гэтага ня ведала. Яны яшчэ не цалаваліся, і яна трымцела, думаючы пра першую зь ім сустрэчу сам-насам, якая, вядома,

рана ці позна, але адбудзеца. Сотні гасьцей, сярод якіх яна не заўважыла знаёмых, прыйшлі, каб паласавацца тортам у гэтай самотнай вёсцы, дзе ладзіліся заручыны. Яна ўвесь час думала, што трэба рабіць, каб не апынуцца ў залішне няёмкім становішчы. Яна зайшла на кухню па нейкай справе. Неўзабаве туды завітаў жаніх, і яны апынуліся сам-насам. Яна стаяла каля мыйкі, калі ён падышоў і пацалаваў у шую, што неверагодна ўзбудзіла яе. Яна падумала ў съне, што цяпер магла б цалкам страціць над сабой контроль і забыцца на сорам перад гэтым мужчынам.

Вазок паварушиўся, яна адразу паднялася, і, нахіліўшыся над хлопчыкам, прашаптала: “Штось нядоўга ты спаў”. Маленькі паглядзеў на яе і высалапіў язык. Здавалася, ён выкарыстоўваў яго як сродак утриманья раўнавагі, бо адначасова размахваў рукамі і матляў нагамі.

Яна падняла хлопчыка і ў той жа момант убачыла праз вакно, што муж з дачкой вярталіся з затокі, трymаючыся за рукі, з мокрымі валасамі і ручнікамі на шиях. Лоцманы, што вякамі жылі тут, зімой, пэўна, мерзьлі ад холаду і ветру, які працінаў гэты дамок наскрозь.

Яна паклала хлапчыка ў вазок і падумала, што ён цяпер выглядае як ніколі здаровы. Затым пакінула дамок з пачуцьцём, што забыла нешта зрабіць.

Калі яна зьявіліся на дарозе, муж азірнуўся, убачыў яе і памахаў рукой. Ён быў усьцешаны, што знайшоў для яе гэты дамок, здавалася, ёй падабаецца ѹ новая яхта. Акрамя таго, ён быў вельмі задаволены размовай са страхавым агентам.

Пасярод дня, у самую сьпёку, бацька ўсадзіў хлопчыка ў вядро з вадой. На ім быў капялюш сястры, які ўвесь час насоўваўся на вочы, бо ягоны ўласны зъдзымула за борт. Маці фатаграфавала зъдзіўлены тварык хлопчыка, а бацька паліваў плечыкі вадой. Сястра сказала, што таксама хацела б сфатаграфавацца і прысела на кукішкі ля вядра. Затым яна запыталася, чаму маці з бацькам ніколі не апраналі ратавальных камізэлькаў, калі выходзілі ў мора.

“Калі лодка перакуліцца, выратуемся толькі я ды малы”, – сказала яна.

“Лодка не перакуліцца”, – запэўніў бацька.

“Дый мы ніколі і не адплываем у дрэннае надвор’е”, – дадала маці.

“А калі маланка патрапіць, – запярэчыла дзяўчынка. – Я чытала, што гэта можа здарыцца і ў добрае надвор’е. Мы мусім тады скочыць у ваду, а ратавальная камізэлькі толькі ў нас з малым. Як мы тады бяз вас, мы хіба ўдвох жыць будзем?”

Хлопчык пачаў хныкаць, і бацька выцягнуў яго зь вядра.

“Мы ж можам загінуць ў ад якой-небудзь выпадковай бомбы літаральна праз трох хвіліны, але гэта ж цалкам неверагодна, ці ня так?” – заўважыў бацька.

Маці позіркам не ўхваліла ягоныя слова.

“Праз трох хвіліны? – запыталася дзяўчынка. – Цяпер якая гадзіна?”

Дзяўчынка ляжала ў сваёй койцы, але яшчэ ня спала. Бацька раскладаў фатаздымкі паўночнага Готлянду на стале, а маці сядзела побач і думала

пра сон і тыя пачуцьці, што ахапілі яе, калі мужчына дакрануўся і пацалаваў. Сярод іншага яна адчула роспач, бо неабходна было заручацца з чалавекам, якога не кахала. Але хіба ў яе не было мноства падобных сноў, у якіх яна зьбіралася замуж за якога былога хлопца ці маўклівага незнаёмца, у той час як той, з кім яна хацела быць, мужчына, што цяпер паклаў руку на яе съязгно, праз нейкае непаразуменне зьнікаў зь яе жыцьця?

Яна паглядзела на яго. Не, яна б не змагла быць з ім такой жа бессаромнай. А ўсё ж менавіта такой яна і ёсьць, калі шэптам распавядзе яму пра свой сон.

Ён слухае ўважліва, не перапыняючы пытаннямі, бо ягоная жонка ніколі не абыходзіць ніводнай дэталі. Яна паказала пальцам на шыі, куды мужчына ў сне пацалаваў “прыемна вільготнымі вуснамі” і растлумачыла, як пацалунак працяў усю съпіну да вульвы, што пачала пульсаваць і “жыць сваім асабістым жыцьцём”, і што мозг “быццам заняло”, і што яна адчула жаданье разысьціся па швах звонку і ўсярэдзіне. Калі яна скончыла распавядаць пра сон, дык сказала, што хацела б, каб падобны “вялікі сорам” абмінуў яе дзяўчынку, а, можа, і хлопчыка. Мужчына падумаў, што зараз ужо час і яму што-небудзь сказаць: “Пэўна, ты ўсё залішне ўскладняеш. Уласна кажучы, ты проста ўзрушаная, хоць і сама гэтага не ўсьведамляеш”.

Яна сапхнула ягоную руку са свайго съязгна і паднялася з лаўкі.

“Але ж я не псыхоляг”, – спрабуючы злагодзіць свае слова, прамовіў ён.

Наступнай раніцай яна апранула спартоўкі, каб прабегчыся колькі кілямэтраў да месца, дзе брала ровары напракат. Апошні раз яна бегала пяць дзён таму і з гэтага вырашыла, што сёньня абавязковая мусіць прабегчыся хоць трошкі, каб зноў вярнуць сябе ў норму. Ён папрасіў, каб яна лішне не напружвалася, бо ўжо 25 градусаў съякоты.

Покуль жонкі не было, ён сядзеў пад посьцілкай і гуляў у тэтрыс на мабільным тэлефоне. Ён ужо два разы даў нырца з кармавой палубы. Хлопчык спаў у насавой частцы, а дзяўчынка абыякава лавіла сачком рыбу. Ён прапанаваў падсадзіць яе на мачту, каб агледзець ваколіцу, якая яму падавалася проста казачнай, але яна не хацела. Летась ён падымаў яе ў кожным другім порце.

Хлопчык пачаў плакаць, ён спусьціўся да яго і лёг побач. Няздольнасць мужчыны напаіць дзіцё ўласным малаком здавалася яму жахлівай несправядлівасцю.

Калі на нейкім хісткім ровары прыехала маці, хлопчык сядзеў у плястыковым вядры з вадой і гарлапаніў, што дурны. Твар быў чырвоны, маленькае цельца дрыжэла. Яна спакойна пакінула ровар і, не адказваючы на пытаньні мужа, дастала хлопчыка з вядра ды прыклала да цыцкі – нават не выціраючы яго. Неўзабаве крык перайшоў у ціхае ныцьцё, а ў ту ю хвіліну, калі хлопчык пачаў смактаць моўчкі, зь яе вачэй пакаціліся сълёзы.

Гэта быў іхні апошні вечар у фарасюндзкай затоцы. Яны засталіся адныя ў порце. Яна ляжала гала-

вой на падушки, глядзела ў неба і неўпрыкмет глы-
тала віно, налітае ў кубак для гарбаты, каб дзяўчынка
не абвінавачвала яе ў tym, што яна рыхтуе сына ў
алькаголікі. Ён згатаваў макароны і накрыў на стол
разам з дачкой. Яму было добра, бо пачынаўся вечер
ды яшчэ й у спадружным накірунку. Ён ня мог да-
чакацца пачатку вандроўкі да мацерыка сам-насам з
месяцам. А яна марыла схадзіць у рэстаран без дзя-
цей і напіцца ў зюзю – да страты прытомнасьці. Яна
прыўстала і сказала амаль ваяўніча:

“Я буду жыць яшчэ прынамсі сто гадоў!”

Дзяўчынка падсунулася да яе, паглядзела, паду-
мала і сказала:

“Тады табе будзе прыкладна сто сорак гадоў,
мама”.

“А чаму б і не? У будучым навукоўцы прыдума-
юць, як нам жыць доўга”.

Ён пасьміхнуўся з гэтага і з жахам уявіў, што да-
вядзецца жыць сто сорак, а хай сабе і сто гадоў.

“Так, магчыма, так яно і будзе”, – памяркоўна
прамовіў ён.

Ён мог бы памерці хоць у гэтую самую хвіліну, ці
раптоўна ў які іншы момант, калі менш за ўсё чака-
еш съмерці, найлепш за штурвалам далёка ў моры,
але дзеля сям'і было б нялага пражыць яшчэ з
чвэрць веку.

Яны елі макароны з аліўкам алеем, чорным
перцам і драбкамі чадарскага сыру. Уся садавіна
скончылася. На наступны дзень яны зьбіраліся
ехаць у Фарасюнд закупіцца і заправіць легкавік.

Дзяўчынка ела ў смак. Цэлы вечар яна была вя-
сёлай і зусім не капрызнай, як часта здаралася,

асабліва на зъмярканьні, калі посуд ужо быў прыбраны, а бацька з маці палеглі і адразу заснулі. Аднак пазней, калі прыйшла ноч і волкасъю, як вільготнай коўдрай, накрыла яхту, яна ляжала ў сваім ложку з добра вычышчанымі зубамі, і яе вочы баяліся заснуць.

“Я таксама баюся, – сказала маці і пасунулася бліжэй да дачкі, – як і ты, сонейка”.

Дзяўчынка адкінула мяkkія цацкі, дбайна адабраныя дома – тыгра, чарапаху і сабаку, – ды прытулілася да маці.

“Часам мне так боязна, што я хачу лепш памерці, адно каб толькі не баяцца”, – призналася маці.

“Так боязна мне не бывае”, – адказала дзяўчынка.

“Добра.”

“Тату ня боязна?”

“Не, тату ня боязна.”

“Ён толькі кароваў бацца?”

“Так, толькі кароваў ды коней.”

Яны амаль адначасова заснулі, маці і дачка, тварамі адна да адной. Бацька, які баяўся кароваў ды коней, даўно ўжо спаў, нязграбна скурчыўшыся, наверсе на палубе. Адзіным незаснулым быў хлопчык, які пакуль ня меў ані найменшага ўяўлення пра гэты съвет.

Пераклад Ганны Марчанкі

Чаго ня ведаюць цёткі

Манге, Епэ ды я сядзелі разам, астатнія ў іншым вагоне, то бок мы іх ня бачылі. Яны абяцалі, што да Флемінгсбэрга да нас ня прыйдуць. Паміж намі быў стол са стосам газетаў, сярод іншага там ляжаў “Вячэрні лісток”, але я не чапаў яго, бо некаторыя й вочы могуць выдрапаць з-за нейкай газэткі.

Мы расшпілілі курткі, а Манге выняў корак зь вялікай бутэлькі грушавага напою. Ён піў вось гэткае, а ня Колу ці Фанту; часам Манге нават становіўся вэгетарыянцам.

“Хутка ты ўбачыш, Епэ, як зіхаціць увечары Стакгольм. Ён ачмуральна прыгожы”, – сказаў Манге.

“Я ведаю, як гэта выглядае, бачыў, калі мы ехалі ў Орэ. Гэта было ўвечары, і ўсё так клёва блішчэла”, – згадаў Епэ.

Манге ўталопіўся на яго.

“Трываць не магу твой бас”.

“Вось-вось, ты фаніш, як найгоршы ў съвеце магнітафон”, – пагадзіўся я.

“Ну, калі табе пятнаццаць год...”, – пачаў Епэ.

“Мне ж таксама пятнаццаць”, – сказаў я.

“Мне будзе празь месяц”, – дадаў Манге.

Епэ паціснуў плячыма. Каля міні-Манге ён выглядаў зусім дарослым. Епэ меў 185 сантымэтраў

росту, быў аблавухі і паstryжаны пад “вожыка”. Але Епэ немагчыма было раздражніць гэтym, ды яго ніхто й ня цьвеліў, бо ён быў занадта добры і таму яго нішто не чапляла так, як мае быць. Дарэчы, я ўжо даўно перастаў цвяліць людзей, а нават калі такое здаралася, дык зусім не наўмысна. Mae бацькі і бацькі Манге жылі ў Стакгольме, таму мы і ехалі туды – плюс хакей. Чаму з намі цягнуўся Епэ, я не даганяў, можа, таму, што ён ніколі ня быў у сталіцы. Мы зьбіраліся на гульню *AIK* супраць *Фэр'естаду* ў палацы Глёбана.

“Можа, возьмем напракат фільм з працы маёй сястры? Нам дазволяць задарма ўзяць”, – сказаў Манге.

“Хіба ты маеш сястру?” – зъдзівіўся Епэ.

“Кажуць, што так. Але ніхто дакладна ня ведае”, – патлумачыў Манге.

“Хіба такое можна ведаць пэўна? – уплішчыўся я. – Ці ты бачыў яе дакумэнты?”

“Не, але мы падобныя, як дзьве шклянкі вады”, – сказаў Манге.

“Ты маеш на ўвазе, як дзьве кроплі”, – паправіў Епэ.

“Не, як дзьве шклянкі”, – настойваў Манге.

“Слухай, заткніся нарэшце”, – сказаў я. Тады Манге засунуў рыльца бутэлькі ў ляпу і адпіў трохі.

“У любым выпадку, яна клясная, – сказаў ён, зрыгнуўшы. – За выняткам тых момантаў, калі выціскае мае вугры”.

“Мама ніколі не выціскае маіх”, – сказаў Епэ.

“Гэта агідна!” – абурыўся я і не згадаў хоць каго, хто змог бы выціснуць мае.

“Ім, напэўна, падабаецца, калі зь іх пырскае”, – выказаў меркаваньне Епэ.

“Што ты там вякнуў?” – пацікавіўся Манге.

“Калі шмат пырскае”, – патлумачыў Епэ. Манге і я ўталопіліся на яго. “Ну, калі золь выціскаецца.” Праз сэкунду я ляжаў на стале, паміраючы са съемаху. Калі мы вярнуліся да жыцьця, Епэ ўсё яшчэ ўяўляў з сябе пытальнік.

“Ну, ты цуд проста!” – сказаў Манге.

“Ды я ведаю!” – пагадзіўся Епэ.

“Ты калі-небудзь галіўся?”

“Не”, – сказаў Епэ, бо ня ўмеў хлусіць.

Нават тады, калі можна было несьці лухту, як цяпер. Я б дакладна сказаў, што галіўся ўжо некалькі разоў, а таксама, што паліў гашыш і займаўся сэксаам, калі б хто запытаў.

“Пасьля сушыць скuru, я чуў”, – заўважыў Манге.

“Ды, што ты за лухту нясеш!” – сказаў я і агледзеўся. Людзі драмалі, гарталі газэты, але я быў упэўнены, што яны слухаюць. Щётка па другі бок праходу, напрыклад. Мне цяжка было стрымлівацца, калі я думаў пра тое, што яна падслушоўвала нас і рабіла з гэтага нейкія высновы.

“Як вы мяркуеце, скура тады сапраўды сухой робіцца?” – запытаўся Манге.

“Так, менавіта таму выкарыстоўваюць адмысловую ваду пасьля галенъня”, – сказаў Епэ.

“Ага, а я думаў, што гэта дзеля таго, каб пах быў прыемны, – признаўся Манге. – Некаторыя і п'юць яе, калі нічога іншага няма”.

“Блін, ня вешай локшыну”, – сказаў я.

“Так, я яшчэ са сьняданку трymаю поўны рот локшыны”, – вымудрыў Манге і заліў у сябе трохі напойчыку. Затым пачаў тыкаць пальцам у вакно і малоць языком.

“Хутка будзем праяжджаць адно месцейка, маленькае вельмі, дзе ў Швэцыі найбольш здараецца забойстваў і рознага іншага лайна. Я сам аб гэтым чытаў. Гэта вам не Стакгольм, зусім маленькае мястэчка. Обю? Не, не эстарготляндскае Обю.”

“Гэта, прынамсі, не Маляксандар, – сказаў Епэ. – Там толькі аднойчы здарылася нешта. Мо, Тым-ра?”

“Думаецца мне, што больш за ўсё лайна здараецца ў Стакгольме або Гетэборгу,” – выказаў меркаваныне Манге.

“Не заўсёды насамрэч ёсьць так, як думаецца, – сказаў я. – Дай сюды напойчык.”

“Якім ты стаўся фанабэрыйстым”, – зауважыў Манге і працягнуў мне бутэльку, але мая смага адразу зьнікла, калі я ўбачыў, што ўсярэдзіне плавае нейкае крышыва, пэўна, з роту Манге. Замест таго, каб піць, я пачаў патроху выліваць напой у пакет для съмецца. Епэ нахіліўся над столом, забраў у мяне бутэльку і аддаў яе Манге, які пасьпяшаўся закрыць корак.

“Хачу пратэставаць аднаго чалавека”, – сказаў я.

“На трываласць, ці як?” – спытаў Манге, драпаючы нейкую плямку на штанах. Ён меў новыя джынсы, новую куртку і новыя красачы. Манге ўмелы выкленчваў у бацькоў усё, што хацеў. Я скасавурыўся на цётку збоч: тыповая занудлівая

цётка ў бэжавай гарнітуры і туфлях без абцасаў; хіба яна што ведала аб tym, хто такі Манге ці як жывецца мne? Съвет поўніцца цёткамі, якія нічога ня ведаюць. Да прыкладу, мая бабуля, якая съцвярджае, што можна ап'янець нават ад лёгкага піва!

“Грондальскі зноў зъбег”, – паведаміў Манге.

“Хто? – перапытаў я. – Які нафіг Грондальскі?”

“Грондальскі пэдафіл. Ён уцякае ўвесь час. Глядзі, дзікія козы!”

Епэ нахіліўся да вакна.

“Тады можна, напэуна, скарыстацца момантам”.

Я паглядзеў на яго. Выглядаў ён цалкам сур'ёзна.

“Гэта Сёдэртэлье?”, – запытаў Манге.

“Не, Катрынагольм”, – адказаў я.

Нешта пляснула па шыбіне – Манге даўся аб съценку галавой.

“Некаторых Бог карае адразу ж”, – заўважыў Епэ. Манге зъедліва пасыміхнуўся сам з сабе.

“Я толькі хацеў лепиш пабачыць, боўдзіла!”

“А мы пабачылі ідыёта”, – адказаў я.

“Глядзіце, дзікія козы! А колькі іх!” – закрычаў Манге.

Мы з Епэ паглядзелі ў вакно, але не заўважылі, каб хоць дзе мільганула якая казулька. Цётка так-сама не змагла стрымацца і паглядзела; стопудова, настаўніца, падумаў я, цяпер яна сядзіць ды разважае, у якой школе мы вучымся, і хто нам дазволіў ехаць у Стакгольм пасярод тыдня. Няма больш цікаўнага чалавека за настаўніцу ў спадніцы.

Я штурхануў Манге і Епэ пад сталом.

“Слухайце, ці ведаеце вы, як найлаўчэй забіць габрэя?”

“Не дуры галавы і заткніся.”

“А негра? Як лацьвей замачыць негра?”

Епэ нахіліўся над столом і выткнуў свой вялізны кулак да майго рота. Съмеючыся, я зірнуў на цётку; я ня ведаў, як найлаўчэй забіць габрэя ці негра, але быў упэўнены, што вядзьмарка думае цяпер менавіта пра гэта. Епэ прыбраў кулак і споўз на крэсла, Манге папляскаў яму па галаве. Паветра вакол нас напялася, ва ўсім вагоне не было чутно ані гуку. Я нікога не цвяліў, толькі задаў колькі простых пытаньняў. Але ў мяне засталося яшчэ адно.

“Ну чаго ты зыркаеш?”

Цётка не варушылася і амаль ня дыхала. Я глядзеў на яе, ня зводзячы вачэй, і праз нейкі момант яна трошкі паварушыла азадкам ды паправіла спадніцу.

“Што табе ад нас патрэбна?”

Вось цяпер нарэшце яна павярнулася да мяне.

“Вы ў мяне пытаецеся?”

“Так, я ў цябе пытаюся.”

“Мне пазваць кандуктара? Хочаш?”

“Кандуктара? Якое ён мае да гэтага дачыненьне?”

“Ён можа выклікаць паліцыю.”

“Паліцыю?” – сказаў я, імкнучыся выглядаць напышлівым дурнем.

“Вось-вось”, – сказала цётка і падціснула вусны.

Епэ штурхнуў мяне нагой пад сталом, але я яшчэ ня скончыў.

Абапіраючыся на падлакотнік, я нахіліўся да яе бліжэй – яна адварнулася. Яе ноздры пашыраліся, як у спалоханай кароўкі.

“А войска? – спытаў я, – на войска ты забылася.”

Цётка пырхнула; я мог бы дабіць яе, зь яе маленъкім круглым тварыкам, я мог бы... Але з гэтага нічога не атрымаеш, акрамя хвіліны асалоды, за якую потым яшчэ давядзеца воз лайна зьесьці. Штурхелі Епэ рабіліся ўжо занадта балочымі, і я скончыў даймаць цётку. Час ад часу я нават адсылаў усъмешку камусьці ўдалеч, хоць блізарукасць і не дазваляла пэўна разгледзець – каму? Затым узяў спартовы дадатак і пачаў гартаць. Цётка паднялася – я сачыў за яе вялікай дупай і баязьлівай съпінай, калі яна ішла праз дзвіверы ў суседні вагон.

“Да пабачэнья, – крыкнуў я. – Да пабачэнья!”

“Глядзіце, съвіньні!” – закрычаў Манге, грукаючы па шыбіне.

“Ты прышпільваешься”.

“Ані трошкі, – сказаў Манге і зъедліва ўсьміхнуўся. – Будзеш цукеркі?”

“Хопіць съцябацца”, – сказаў я.

“Гэтым разам ты маеш рацыю”.

“У мяне ёсьць цукеркі”, – сказаў Епэ.

Ён дастаў вялікі пакет “Усялякага смакоцьця” з заплечніка, разарваў яго зубамі і высыпаў зьмесціва на стол.

“Вось, калі ласка, частуйцеся.”
Манге ўражана паглядзеў на Епэ.
“Ты хочаш ажаніцца са мной?”
“Ды ну цябе!” – сказаў Епэ і пачаў хутка выбраць з горкі смакоцьця цукеркі з салодкага кораню, тыя што з палоскамі, а яго вушы ўсё больш і больш чырванелі. Я ня вымавіў ані гуку, Манге таксама трymаў язык за зубамі, адно сядзеў і пасыміхаўся. Я прыхінуўся галавою да вакна і затуліў вочы. Мы імчаліся наперад, быццам нас замоктвала туды, угару, – да Стакгольма і Глёбана. Я ўжо чуў гуд хакейнага палацу, стук клюшак па лёдзе, крыкі трывунаў і віскатлівы голас Манге. Ён не саромеўся таго, што паходзіў на бабу, калі кричаў. Ён нічога не саромеўся.

Пераклад Ганны Марчанкі